

DOI 10.31909/26168812.2021-(56)-27
УДК 378.017.4:908

**THE ACTIVITY OF THE LABORATORY OF ORAL HISTORY IN THE CONTEXT OF
THE NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENT YOUTH
(FROM THE EXPERIENCE OF IZMAIL STATE UNIVERSITY OF HUMANITIES)**

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЛАБОРАТОРІЇ УСНОЇ ІСТОРІЇ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
(З ДОСВІДУ РОБОТИ ІЗМАЇЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ)**

Лілія Циганенко

доктор історичних наук, професор
E-mail: liliatsyganenko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5014-9845
Research ID: A-8350-2018
Scopus Author ID: 57203764278
Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, Україна

Lilia Tsyganenko

Doctor of History (Dr. habil), Professor
E-mail: liliatsyganenko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5014-9845
Research ID: A-8350-2018
Scopus Author ID: 57203764278
Izmail State University of Humanities,
Ukraine

ABSTRACT

The main dominant of the national-patriotic education of students studying at universities of humanities is the reinforcement of a person's values-based attitude to the history of their own people and the Ukrainian state, which is a consolidating factor in the development of the society and the nation as a whole. In the context of considering the main priorities of the national-patriotic education of students of universities of humanities, the importance and role of the oral history laboratory, which is aimed at finding, collecting and storing information (memories, questionnaires, movies and photos), is revealed. The experience and prospects of the Department of History and Methods of Teaching of Izmail State University of Humanities in this process are summed up. The possibilities of improving sustainable forms of the national-patriotic education of students are considered. Joint research within the laboratory has allowed to collect and publish on the Internet the materials for research projects «World War II Through the Eyes of Bessarabian Children» and «The Famine of 1946-1947 in Southern Bessarabia: Memories and History». As part of the laboratory, a workshop was held for school teachers of the town and district on the topic: «Oral history as a Trend Intrigue of Modern Science», during which teachers received practical advice on the organization of exploratory oral research. The activity of the Center (Laboratory) of Oral History of ISUH covers a number of topical issues related to various aspects of the history of the region, the study of which will contribute to the formation of a holistic perception of the region as an integral part of the Ukrainian state, will get acquainted with the best traditions of the peoples living on the Danube coast, will help raise the national consciousness level of students studying humanities and will be an effective factor in the self-identification of the nation. This is one of the main tasks of education for peace and the formation of civil society.

Key words: oral history, laboratory, questionnaire, students, patriotism, education

Постановка проблеми й актуальність дослідження. XXI століття принесло людству нові загрози та випробування. Світова глобалізація, посилення тероризму, загострення міжетнічних та міжконфесійних стосунків на рівні окремих груп і держав – все це вимагає від урядів країн світу конкретних заходів та підвищення уваги до питань національно-

патріотичного виховання наших нащадків. Національно-патріотичне виховання молоді, – як зазначається в наказі МОН України «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді», – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації (наказ МОН України № 641 від 16 червня 2015 року).

Протягом останніх десятиліть було прийнято низку важливих законодавчих актів щодо національно-патріотичного виховання, як от: «Концепція національної системи виховання» (1996); «Концепція національно-патріотичного виховання» (2009); «Концепція громадянської освіти та виховання в Україні» (2012); «Концепція Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 рр.» тощо. Проте жодна з програм не була, на жаль, втілена в конкретні кроки з реалізації через зміну векторів розвитку держави і, відповідно, освітньої політики, через різні уявлення правлячих еліт на ідеологію і напрями розвитку освіти.

На сучасному етапі розвитку суспільства українська вища школа покликана віддати пріоритети вихованню патріотизму як складнику світогляду студента, спрямовуючи увагу молоді на вивчення історії та культури рідної країни, інших націй та народів, національних святинь. Патріотизм – це любов до України, до української мови, особиста відповідальність за незалежність нашої держави, збереження матеріальних і духовних цінностей. Особливо важливим, на наш погляд, національно-патріотичне виховання у формуванні майбутнього вчителя, який у своїй професійній діяльності має здійснювати патріотичне виховання школярів. Тому, у сучасній вищій педагогічній освіті актуалізується потреба у вихованні патріотизму майбутніх учителів як почуття і як базової якості особистості на основі нових підходів і шляхів його реалізації. На думку дослідниці Олена Жаровської: «Для успішного розв'язання цієї проблеми ефективним буде створення патріотично спрямованого освітньо-виховного середовища педагогічного університету» (Жаровська О., 2015 : 3-4).

Серед напрямів виховної роботи зі студентською молоддю сьогодні найбільшої актуальності набуває національно-патріотичний, як стрижневий, що відповідає нагальним вимогам та викликам сучасності. Головною домінантою національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти гуманітарних університетів є закріплення у людини ціннісного ставлення до історії власного народу та української держави, що є консолідуючим чинником у розвитку суспільства й нації в цілому. Особливо актуальним національно-патріотичне виховання здобувачів вищої освіти постає на фоні активізації інтеграційних і євроцентричних процесів, ліквідації кордонів і взаємопроникнення різних культур, ломки сталих стереотипів і підходів до власної історії, культури, мови.

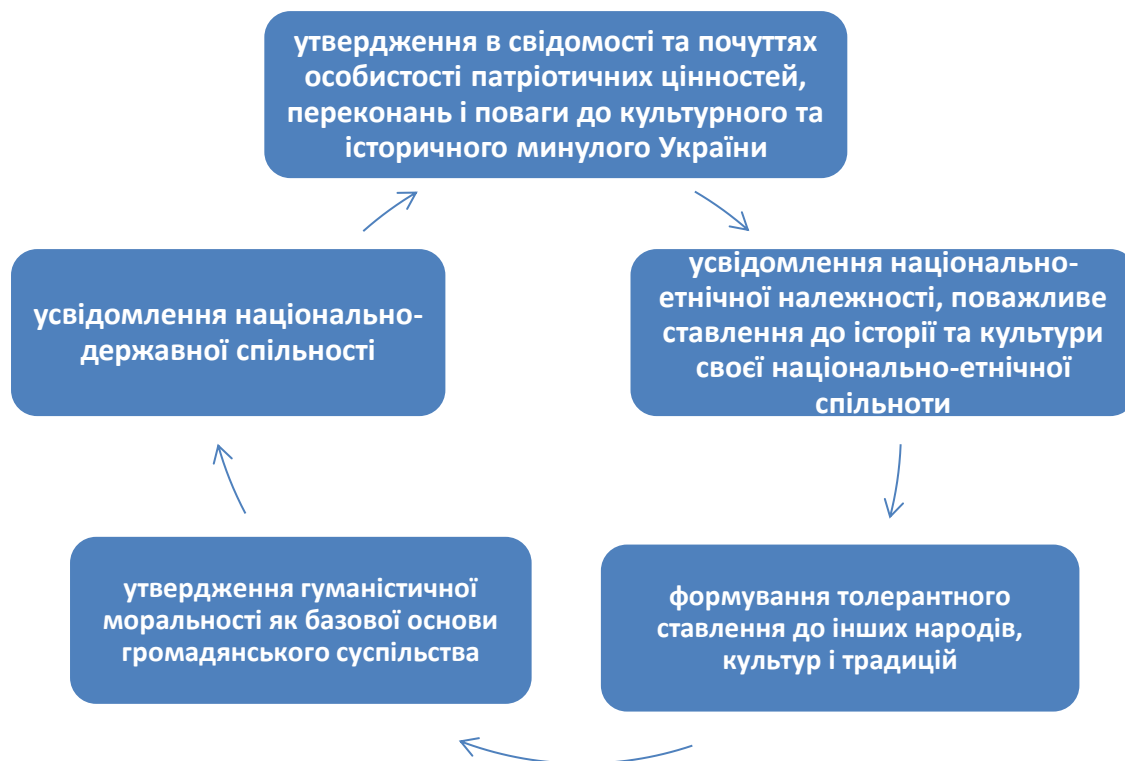
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми національно-патріотичного виховання студентської молоді було відображено в дослідженнях провідних українських науковців: С. Ігнатенко (Ігнатенко С., 2008), І. Дудки (Дудка І., 2015 : 56-64), П. Кухаренко та О. Резнікової (Кухаренко П.М., Резнікова О., 2011 : 169-174), О. Скаченко (Скаченко О., 2017), Н. Зарудняк (Зарудняк Н., 2014), Т.І. Керницька (Керницька Т., 2015), І. Підгородецької та К. Єргідзей (Підгородецька І., Єргідзей К., 2020) тощо. Доволі популярними останнім часом стають наукові розвідки з питань національно-патріотичного виховання на прикладі окремих українських університетів. Це роботи О. Нанка та Н. Моїсеєвої, які оцінили досвід національно-патріотичної роботи зі студентами Харківського національного технічного університету сільського господарства (Нанка О.,

Моїсєєва Н., 2018); О. Вдовіної, що висвітила проблеми національно-патріотичного виховання студентської молоді на прикладі Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка (Вдовіна О., 2019) та інших.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній оцінці роботи Центру усної історії ІДГУ, як однієї з перспективних форм національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. За вдалим висловом дослідниці Т. Гончарук: «Патріотизм передбачає гордість за матеріальні та духовні досягнення свого народу, бажання збереження характерних особливостей, культурного надбання Батьківщини і співставлення себе з іншими членами свого народу, постійна готовність підкоряти свої особисті інтереси інтересам загалу, в якому живеш, та захищати інтереси своєї громади, народу в цілому» (Гончарук Т., 2008 : 70). Відповідно, ми можемо розглядати національно-патріотичне виховання здобувачів вищої освіти як комплекс соціальних, функціональних, організаційних аспектів спрямованих на забезпечення гідних умов для індивідуальної самореалізації на підставі успадкування (врахування) ними духовних надбань українського народу та усвідомлення своєї етнічної ідентичності. Все це можливо лише за умови формування в студентському середовищі почуття патріотизму і духовності, любові до свого народу, його історії, держави, рідної мови, родини, гордості за минуле і сучасне. Важко не погодитися з думкою дослідника Олександра Новосьолова, який наполягає, що «національно-патріотичне виховання передбачає формування якостей, які безпосередньо впливають на досягнення достатнього рівня обороноздатності держави та зміцнення її могутності» (Новосьолов О., 2014 : 116) на основі героїчних прикладів історії українського народу, національно-визвольних змагань і сучасних Збройних Сил України.

Основними складовими національної свідомості виступають:

Саме патріотизм, громадянськість повинні об'єднувати українців, зберегти те, що протягом століть було нашою метою, – незалежну державу. Одним із важливих об'єднувачих чинників у суспільстві, поряд із вирішенням питань підвищення добробуту громадян та

надання їм рівних прав і можливостей, може слугувати збереження нашої спільної спадщини, що підтверджується даними соціологічних досліджень. Дослідник Н. Зарудняк наводить дані опитування Центру Разумкова, під час якого респондентів запитали «Який із п'ятьох зазначених чинників найбільше об'єднує або може згуртувати народ України в єдину спільноту?». Відповіді респондентів розподілилися наступним чином:

- «Знання і розуміння української культури та мови» – 8,1%;
- «Спільна культурна й історична спадщина» – 11,5%;
- «Спільні політичні принципи й ідеї» – 11,5%;
- «Рівні права і співіснування в рамках однієї держави (України)» – 28,2%;
- «Прагнення до істотного підвищення добробуту всіх громадян України» – 33,4%;
- «Важко відповісти» – 7,3% (Зарудняк Н., 2014 : 231).

Організуючи роботу з національно-патріотичного виховання, потрібно враховувати, що в Україні історично склався широкий спектр регіонально-політичних та регіонально-культурних відмінностей, а також існує неоднозначне ставлення населення до багатьох подій минулого та сучасності.

В якості засобів реалізації національної системи виховання виступають:

- ✓ рідна мова;
- ✓ національна символіка;
- ✓ історія України;
- ✓ національні звичаї, традиції, обряди;
- ✓ національне мистецтво;
- ✓ історія рідного краю тощо.

Питання національно-патріотичного виховання молоді особливої актуальності набувають в регіонах, що характеризуються транскордонним розташуванням та строкатим етнічним складом мешканців. Це в повній мірі актуально й для південних регіонів Одеської області, що відомі під історичними назвами Південна Бессарабія, Українське Придунав'я, Буджак. В силу різних історичних обставин, на сьогодні в цьому регіоні, окрім українського населення, проживають досить потужні етнічні спільноти – болгари, молдавани, росіяни, євреї, роми, албанці, гагаузи, поляки, вірмени, греки тощо. Тому питання національно-патріотичного виховання молоді набувають особливого значення.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, який в 2020 році відмітив 80-ти річчя свого заснування, є єдиним державним закладом вищої освіти в регіоні. На базі університету здійснюється професійна підготовка фахівців гуманітарного профілю з дошкільної та педагогічної освіти, філології та історії, психології та соціальної педагогіки тощо. В університеті проводиться планомірна і цілеспрямована робота з розвитку в особистості високої соціальної активності, громадянської відповідальності, духовності, формування почуття патріотизму. Система національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти передбачає розвиток соціально значущих цінностей, громадянськості й патріотизму в процесі навчання, масову патріотичну роботу, спільну діяльність з іншими культурними установами.

Одним з новітніх напрямів в організації національно-патріотичного виховання студентства є залучення молоді до роботи центрів (лабораторій) усної історії.

Усна історія – це достатньо молодий науковий напрям в історичній науці, що інтенсивно розвивається з другої половини ХХ ст., хоча сам термін «усна історія» вперше було використано Барбе д'Оревіллі ще в 1852 р. Метод дослідження усної історії – базові інтерв'ю біографічного характеру (як правило, із застосуванням аудіо- та відеотехніки), за допомогою яких здійснюється фіксування суб'єктивного знання окремої людської особистості про епоху, в якій вона жила. Усна історія покликана переключити увагу дослідників від вивчення історії «великих людей та подій» (макроісторичний підхід) до

«історії окремої людини» (мікроісторія). Індивідуум (конкретна особа) розглядається як основний суб'єкт історії. Це відкриває можливість використання міжпредметного підходу в процесі аналізу та інтерпретації інтерв'ю, сприяє участі вчених різних напрямків в спільних наукових дослідженнях. Усну історію можна розглядати як міждисциплінарну практику в галузі більшості гуманітарних наук, таких як історія, антропологія, соціологія, соціолінгвістика, фольклористика, педагогіка, психологія, які дозволяють отримувати емпіричну інформацію з усних джерел (Центр усної історії ІДГУ).

Шлях, який пройшла усна історія як наука в Україні, був непростим та мав свої особливості на різних етапах становлення. Перший етап (1990-і роки), характеризувався пошуком нового дослідницького інструментарію на тлі теоретичної та методологічної кризи суспільно-гуманітарних наук. Однак саме в цей час українські науковці отримали нагоду познайомитися з теоретичними і методологічними засадами світових усноісторичних студій. Другий етап у розвитку усної історії в Україні (кінець 1990-х – початок 2000-х років) ознаменувався виробленням власних методів та прийомів. Саме в цей час було засноване Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького (1997 р.), одним із завдань якого було вивчення історії краю шляхом запису особистих свідчень мешканців. У 2001-2005 рр. було реалізовано декілька всеукраїнських усноісторичних проєктів (усна жіноча історія, історія оstarбайтерів тощо). Основними маркерами третього етапу розвитку усної історії в Україні (2006 р. – до сьогодні) стали:

- ✓ зростання інтересу до усноісторичних методів і джерел;
- ✓ активне використання усної історії в наукових дослідженнях;
- ✓ професіоналізація усної історії в Україні, тематичне урізноманітнення досліджень і проєктів;
- ✓ поява і розширення осередків усноісторичних студій у різних регіонах держави.

В жовтні 2006 р. у Харкові було створено Українську Асоціацію Усної Історії (Пастушенко Т., 2007 : 232). Потреба у поглибленні інституціоналізації усної історії в Україні вимагає розробки більш чітких критеріїв фаховості і досвіду, що безсумнівно сприятиме більшій професіоналізації цієї ділянки, підвищенню якості проєктів та зростанню престижу усної історії як важливого способу пізнання недавнього минулого та одного з напрямів національно-патріотичного виховання молоді (Усна історія в сучасній Україні: здобутки і виклики часу, 2016).

У 2017 році при кафедрі історії та методики її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету було створено Центр (лабораторію) усної історії (керівник доц. Гончарова Н.О.). Однією з цілей ЦУІ є: «Активізація встановлення і розвитку міжнародних, міжуніверситетських та академічних контактів на основі спільних дослідницьких й освітніх програм у контексті усної історії як інтегруючого напрямку в соціальних науках, з метою активізації національно-виховної роботи в університеті», а серед завдань виділяється «впровадженні методу усної історії в педагогічну практику вищої і загальноосвітньої шкіл з метою виховання патріотизму та формування наукових основ світобачення у молоді» (Центр усної історії ІДГУ). Усна історія вже досить тривалий час практикується здобувачами вищої освіти спеціальності 032. Історія і археологія в рамках наукових семінарів, при написанні курсових, бакалаврських і магістерських робіт. Окремий курс «Усноісторичні проєкти в історичних дослідженнях» протягом кількох років читається історикам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Цілі Центру усної історії ІДГУ:

- ✓ підготовка студентів до запису усноісторичного інтерв'ю;
- ✓ надання консультацій щодо реалізації наукових проєктів з усної історії;
- ✓ формування і поповнення архіву ЦУІ;

- ✓ реалізація нових наукових проєктів з вивчення минулого України засобами усної історії, видання матеріалів біографічних студій, спогадів та інтерв'ю;
- ✓ співпраця з науковими, навчальними, громадськими організаціями з метою популяризації усної історичних досліджень.

Щодо функцій Центру усної історії ІДГУ – вони полягають у записи інтерв'ю (спогади-описи) певної фіксованої визначної події; формуванні електронної бази даних і використанні джерел у наукових, освітніх і виховних цілях; вивченні звичаєвих структур, фольклору, традицій, побуту та стилю господарювання різних етнічних спільнот регіону; дослідженні вжиткового мистецтва регіональних самобутніх спільнот; створенні науково-методологічної бази, яка сприятиме формуванню фахівців нової генерації; систематизації архіву усних матеріалів; підвищенні кваліфікації молодих кадрів викладачів-гуманітаріїв тощо.

Змістовне наповнення діяльності ЦУІ ІДГУ охоплює цілу низку актуальних питань, пов'язаних з різними аспектами історії регіону, дослідження яких сприятиме формуванню цілісного сприйняття краю як невід'ємної частини Української держави, дозволить ознайомитися з кращими традиціями народів, що мешкають на дунайському узбережжі, позитивно впливатиме на покращення національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти.

Центр усної історії ІДГУ здійснює роботу за тематичними напрямками:

Друга Світова війна очима бессарабських дітей
Голод 1946-1947 рр. у Південній Бессарабії: спогади та історія
Депортація окремих категорій населення (етнічних, релігійних груп) Південної Бессарабії (1940 - 1941, 1944 - 1953)
Історія сільської повсякденності (1944-1953 рр.)
Міський фольклор мікрорайонів Ізмаїла
Культурне життя Бессарабії у спогадах сучасників (60-80-ті рр. ХХ ст.)
Світоглядні універсали народної творчості
Людина та епоха: портрети сучасників

Спільні дослідження в рамках лабораторії дозволити вже зібрати та викласти на сайті університету матеріали до науково-дослідних проєктів «Друга Світова війна очима бессарабських дітей» та «Голод 1946-1947 рр. у Південній Бессарабії: спогади та історія» (Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Офіційний сайт). У 2021 р. побачила світ перша збірка серії «Сторінки пам'яті» (започаткована Центром усної історії університету), в якій зібрано спогади мешканців міста Ізмаїл та Ізмаїльського району про перші післявоєнні роки (Сторінки пам'яті, 2021).

Архів ЦУІ ІДГУ на сьогодні містить близько чотирьохсот інтерв'ю й щороку, завдяки активній участі здобувачів вищої освіти, поповнюється новими матеріалами. Участь студентів у реалізації означених проєктів дозволяє зібрати унікальну інформацію про

рідний край і задовольнити інтерес молоді до історії малої батьківщини. Різні форми використання історико-краєзнавчої роботи, як слушно зазначала дослідниця С. Молчанова, виправдовують себе та є ефективним засобом національно-патріотичного виховання. Форми роботи і тематика заходів можуть бути різноманітними, головне, щоб вони викликали увагу молоді до сучасних проблем, змушували її включатися в їх вирішення; допомагали формувати особистість (Молчанова С., 2015).

Робота Центру усної історії ІДГУ націлена не лише на студентську аудиторію. Так, в рамках Фестивалю науки та арт-проектів, який проходив в університеті навесні 2019 року, було проведено семінар-інтенсив для учителів шкіл міста та району на тему: «Усна історія як трендова інтрига сучасної науки», в рамках якого учителі отримали практичні рекомендації щодо організації пошукової усноісторичної роботи.

Перед Центром усної історії ІДГУ стоять великі завдання – зберегти та передати наступним поколінням «живу історію» наших предків, й саме це є одним з найкращих засобів реалізації програми національно-патріотичного виховання студентської молоді.

Висновки. Від початків становлення усної історії як окремого дослідницького напрямку серед центральних проблем наукових рефлексій були питання суспільних викликів та політичної детермінованості, громадської ініціативи, політичного та академічного значення будь-якого усноісторичного проекту. На сьогодні існує величезний суспільний запит на такий тип знань, який продукує усна історія, а саме потреба віднайти історичне опертя для власної громадянської національної ідентичності. Такі поняття, як людиноцентричність, антропологізація, персоніфікація історії власної держави набувають більш ширшого розповсюдження серед сучасників. Оцінка соціальної пам'яті є актуальною та необхідною для вирішення практичних завдань суспільства в контексті позитивної трансляції та продукування історичного досвіду минулих поколінь і для формування світоглядних орієнтацій людей стосовно власної історії та культури. Це означає, що соціальна пам'ять є сферою інтелектуальної і духовної спадщини, яка в перспективі спрямована на визначення соціально-культурного, ідеологічного, світоглядного, державницького потенціалу суспільства. Через пізнання історії власної родини, населеного пункту чи регіону молодь отримує реальну можливість пізнання історії свого народу. Тому значення усноісторичної краєзнавчої роботи в цьому напрямку набуває нового, актуального значення. Національно-патріотичне виховання у закладах вищої освіти має на меті формування високого рівня національної свідомості та готовності молодої людини практично брати участь у процесах державотворення. Культура та освіта повинні стати ефективним чинником, здатним відродити і самоідентифікувати націю.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Вдовіна О. Національно-патріотичне виховання студентської молоді (на прикладі Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка). *Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи*: Зб. наук. праць. Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 208-210.

Гончарук Т. В. Політологія: лекційний курс і практикум : навч. посіб. / Т. В. Гончарук, М. І. Гурик, І. С. Дмитрів [та ін.] ; за ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2008. 370 с.

Дудка І. Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Вип. 16. С. 56-63.

Жаровська О.П. Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету. 13.00.07 – теорія і методика виховання. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Вінниця, 2015.

Зарудняк Н.В. Національно-патріотичне виховання студентської молоді. *Матеріали Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції, присвяченої дню заснування Черкаського медичного коледжу*. Черкаси, 2014. С. 230-236.

Ігнатенко С.А. Виховання громадянської студентської молоді: Метод. посібник. Х.: Айлант. 2008. 103 с.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Офіційний сайт. URL: <http://idgu.edu.ua/science>

Керницька Т.В. Виховання національно-патріотичних цінностей – пріоритетне завдання виховної системи ПТНЗ. Дніпропетровськ, 2015. 90 с.

Кухаренко П.М., Резнікова О.О. Формування громадської позиції сучасної молоді. *Україна за зламів тисячоліть – 20 років незалежності (1991-2011)*: зб. наук. пр. Д.: Вид-во «Придніпров'я». 2011. Вип.3. С. 169-174.

Молчанова С.А. Патріотичне виховання студентської молоді засобами бібліотеки. *Національно-патріотичне виховання в бібліотеках вищих закладів освіти*. Інформаційний бюлетень № 19. Хмельницький. 2015. URL: http://lib.khnu.km.ua/about_library/metodob/Buletten19/buletten19.htm

Наказ МОН України № 641 від 16 червня 2015 року «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах». URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/

Нанка О., Моївеева Н. Національно-патріотичне виховання студентської молоді (з досвіду виховної роботи Харківського національного технічного університету сільського господарства. *Новий Колегіум*. 2018. URL <http://irbis-nbuv.gov.ua>

Новосьолов О. Соціокультурні чинники формування етно-виховного середовища студентської молоді Прикарпаття. *Освітній простір України*. Вип.2. 2014. С. 114-126.

Пастушенко Т.В. До створення Української асоціації усної історії. *Український історичний журнал*. 2007. № 3. С. 230-235.

Підгородецька І., Єргідзей К. Національно-патріотичне виховання студентської молоді як складова громадянської діяльності майбутнього викладача вищої школи. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, С. 51-52. URL: <https://doi.org/10.36074/24.07.2020.v3.17>

Скаченко О.О. Національно-патріотичне виховання студентської молоді: вимоги сучасності. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського*. 2017. Вип.6. URL: <http://history.chdu.edu.ua>

Сторінки пам'яті. м. Ізмаїл. Ізмаїльський район. [Книга спогадів]. Випуск I, частина 1 / Л. Циганенко, Я. Кічук – голови редакційного комітету, Н. Гончарова – відповідальний редактор, упорядники: Башли М., Гольд Г., Градинар Г., Дорошева А., Майданевич С., Морошан Н. Ізмаїл: Ірбіс. 2021. 172 с.

Усна історія в сучасній Україні: здобутки і виклики часу, 2016. URL: <https://ua.boell.org/uk/2017/01/16/usna-istoriya-v-suchasniy-ukrayini-zdobutki-i-vikliki-chasu>

Центр усної історії ІДГУ. URL: http://history.idgu.edu.ua/nauka/centr_ustnoi_istorii

REFERENCES

Dudka I. (2015). Patriotychne vykhovannia studentskoï molodi yak skladova hromadskoï diialnosti vyshchoho navchalnoho zakladu. *Vytoky pedahohichnoi maïsternosti*. Vyp. 16. S. 56-63. [in Ukrainian].

Honcharuk T. V. (2008). Politolohiia: lektsiinyi kurs i praktykum : navch. posib. / T. V. Honcharuk, M. I. Huryk, I. S. Dmytriv [ta in.] ; za red. T. V. Honcharuk. Ternopil, 370 s. [in Ukrainian].

Ihnatenko S.A. (2008). Vychovannia hromadianskoi studentskoi molodi: Metod. posibnyk. Kh.: Ailant. 103 s. [in Ukrainian].

Izmailskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet. Ofitsiinyi sait. [in Ukrainian]. URL: <http://idgu.edu.ua/science>

Kernytska T.V. (2015). Vychovannia natsionalno-patriotychnykh tsinnosti – priorytetne zavdannia vykhovnoi systemy PTNZ. Dnipropetrovsk, 90 s. [in Ukrainian].

Kukharenko P.M., Reznikova O.O. (2011). Formuvannia hromadskoi pozytsii suchasnoi molodi. Ukraina za zlami tysiacholit – 20 rokiv nezalezhnosti (1991-2011): zb. nauk. pr. D.: Vyd-vo «Prydniprovia». Vyp.3. S. 169-174. [in Ukrainian].

Molchanova S.A. (2015). Patriotychne vykhovannia studentskoi molodi zasobamy biblioteki. Natsionalno-patriotychne vykhovannia v bibliotekakh vyshchych zakladiv osvity. Informatsiinyi biuleten № 19. Khmelnytskyi. [in Ukrainian]. URL: http://lib.khnu.km.ua/about_library/metodob/Buleten19/buleten19.htm

Nakaz MON Ukrainy № 641 vid 16 chervnia 2015 roku «Pro zatverdzhennia Kontseptsii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei i molodi, Zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei i molodi ta metodychnykh rekomendatsii shchodo natsionalno-patriotychnoho vykhovannia y zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh». [in Ukrainian]. URL : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/

Nanka O., Moivieieva N. (2018). Natsionalno-patriotychne vykhovannia studentskoi molodi (z dosvidu vykhovnoi roboty Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho gospodarstva. *Novyi Kolehium*. [in Ukrainian]. URL <http://irbis-nbuv.gov.ua>

Novosolov O. (2014). Sotsiokulturni chynnyky formuvannia etno-vykhovnoho seredovyscha studentskoi molodi Prykarpattia. *Osvitnii prostir Ukrainy*. Vyp.2. S. 114-126. [in Ukrainian].

Pastushenko T.V. (2007). Do stvorennia Ukrainskoi asotsiatsii usnoi istorii. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 3. S. 230-235. [in Ukrainian].

Pidhorodetska I., Yerhidzei K. (2020). Natsionalno-patriotychne vykhovannia studentskoi molodi yak skladova hromadianskoi diialnosti maibutnoho vykladacha vyshchoi shkoly. *Zbirnyk naukovykh prats AOHOΣ*, S. 51-52. [in Ukrainian]. URL: <https://doi.org/10.36074/24.07.2020.v3.17>

Skachenko O.O. (2017). Natsionalno-patriotychne vykhovannia studentskoi molodi: vymohy suchasnosti. *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovopedagogichnoi biblioteki Ukrainy imeni V.O. Sukhomlynskoho*. Vyp.6. [in Ukrainian]. URL: <http://history.chdu.edu.ua>

Storinky pamiaty (2021). m. Izmail. Izmailskyi raion. [Knyha spohadyv]. Vypusk I, chastyna 1 / L. Tsyhanenko, Ya. Kichuk – holovy redaktsiinoho komitetu, N. Honcharova – vidpovidalnyi redaktor, uporiadnyky: Bashly M., Hold H., Hradynar H., Dorosheva A., Maidanevych S., Moroshan N. Izmail: Irbis. 172 s. [in Ukrainian].

Tsentr usnoi istorii IDHU. URL: http://history.idgu.edu.ua/nauka/centr_ustnoi_istorii

Usna istoriia v suchasni Ukraini: zdobutky i vyklyky chasu (2016). [in Ukrainian]. URL: <https://ua.boell.org/uk/2017/01/16/usna-istoriya-v-suchasniy-ukrayini-zdobutky-i-viklyki-chasu>

Vdovina O. (2019). Natsionalno-patriotychne vykhovannia studentskoi molodi (na prykladi Poltavskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu im. Yurii Kondratiuka). Nauka, osvita, suspilstvo: realii, vyklyky, perspektyvy: *Zb. nauk. prats. Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stusa*, 2019. S. 208-210. [in Ukrainian].

Zarudniak N.V. Natsionalno-patriotychne vykhovannia studentskoi molodi. Materialy Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi internet-konferentsii, prysviachenoї dnu zasnuvannia Cherkaskoho medychnoho koledzhu. Cherkasy, 2014. S. 230-236. [in Ukrainian].

Zharovska O.P. (2015). Patriotychne vykhovannia studentiv v osvito-vykhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho universytetu. 13.00.07 – teoriia i metodyka vykhovannia. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk. Vinnytsia. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Головною домінантою національно-патріотичного виховання студентів гуманітарних університетів є закріплення у людини ціннісного ставлення до історії власного народу та української держави, що є консолідуючим чинником у розвитку суспільства й нації в цілому. В контексті розгляду основних пріоритетів національно-патріотичного виховання студентської молоді гуманітарних університетів висвітлено значення та роль діяльності лабораторії усної історії, яка спрямована на пошук, збір та збереження інформації (спогади, анкети, кіно та фото документи). Оцінено досвід та перспективи кафедри історії та методики її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету в цьому процесі, розглянуто можливості вдосконалення сталих форм національно-патріотичного виховання студентства. Спільні дослідження в рамках лабораторії дозволити зібрати та викласти в мережі Інтернет матеріали до науково-дослідних проектів «Друга Світова війна очима бессарабських дітей» та «Голод 1946-1947 рр. у Південній Бессарабії: спогади та історія». В рамках роботи лабораторії вже було проведено семінар-інтенсив для учителів шкіл міста та району на тему: «Усна історія як трендова інтрига сучасної науки», під час якого учителя отримали практичні рекомендації щодо організації пошукових усноїсторичних досліджень. Змістовне наповнення діяльності Центра (лабораторії) усної історії ІДГУ охоплює цілу низку актуальних питань, пов'язаних з різними аспектами історії регіону, дослідження яких сприятиме формуванню цілісного сприйняття краю як невід'ємної частини Української держави; дозволить ознайомитися з кращими традиціями народів, що мешкають на дунайському узбережжі; сприятиме підвищенню рівня національної свідомості студентів-гуманітаріїв та стане ефективним чинником на шляху самоідентифікації нації. Саме в цьому полягає одне з основних завдань освіти для миру та становлення громадянського суспільства.

Ключові слова: усна історія, лабораторія, анкетування, студентство, патріотизм, виховання